

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

zo 17. februára 2009*

Vo veci C-465/07,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článkov 68 ES a 234 ES, podaný rozhodnutím Raad van State (Holandsko) z 12. októbra 2007 a doručený Súdnemu dvoru 17. októbra 2007, ktorý súvisí s konaním:

Meki Elgafaji,

Noor Elgafaji

proti

Staatssecretaris van Justitie,

* Jazyk konania: holandčina.

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts a M. Ilešič, sudcovia G. Arestis, A. Borg Barthet, J. Malenovský, U. Lohmus a L. Bay Larsen (spravodajca),

generálny advokát: M. Poiares Maduro,
tajomník: M. Ferreira, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 8. júla 2008,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— pán a pani Elgafaji, v zastúpení: A. Hekman, advocaat,

— holandská vláda, v zastúpení: C. Wissels a C. ten Dam, splnomocnené zástupkyne,

- belgická vláda, v zastúpení: C. Pochet a L. Van den Broeck, splnomocnené zástupkyne,

- grécka vláda, v zastúpení: M. Michelogiannaki, T. Papadopoulou a G. Papagianni, splnomocnené zástupkyne,

- francúzska vláda, v zastúpení: J-C. Niollet, splnomocnený zástupca,

- talianska vláda, v zastúpení: R. Adam, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci P. Gentili, avvocato dello Stato,

- fínska vláda, v zastúpení: J. Heliskoski, splnomocnený zástupca,

- švédská vláda, v zastúpení: S. Johannesson a C. Meyer-Seitz, splnomocnené zástupkyne,

- vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: V. Jackson, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci S. Wordsworth, barrister,

— Komisia Európskych spoločností, v zastúpení: M. Condou-Durande a R. Troosters, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 9. septembra 2008,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 15 písm. c) smernice Rady 2004/83/ES z 29. apríla 2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany (Ú. v. EÚ L 304, s. 12, a korigendum Ú. v. EÚ L 204, 2005, s. 24 [toto korigendum sa netýka slovenského znenia]; Mim. vyd. 19/007, s. 96) v spojení s článkom 2 písm. e) tej istej smernice.

- 2 Tento návrh bol predložený v rámci sporu medzi pánom a pani Elgafaji (ďalej len „manželia Elgafajiovci“), ktorí sú obaja irackí štátni príslušníci, a Staatssecretaris van Justitie, týkajúceho sa zamietnutia ich žiadostí o získanie prechodného pobytu v Holandsku zo strany menovaného orgánu.

Právny rámec

Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

- 3 Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaný v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „EDLP“), vo svojom článku 3 s nadpisom „Zákaz mučenia“ stanovuje:

„Nikoho nemožno mučiť alebo podrobovať neludskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.“

Právna úprava Spoločenstva

- 4 Podľa znenia odôvodnenia č. 1 smernice:

„Spoločná politika pre azyl, vrátane Spoločného európskeho azylového systému, tvoria súčasť cieľa Európskej únie týkajúceho sa postupného vytvárania priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti otvoreného tým, ktorí sú nútení okolnosťami, aby legítimne hľadali ochranu v Spoločenstve.“

5 Odôvodnenie č. 6 smernice uvádza:

„Hlavným cieľom tejto smernice je na jednej strane zaistiť, aby členské štáty uplatňovali spoločné kritériá pre identifikáciu osôb, ktoré skutočne potrebujú medzinárodnú ochranu a na druhej strane zaistiť, aby bola k dispozícii minimálna úroveň výhod pre tieto osoby vo všetkých členských štátoch.“

6 Odôvodnenie č. 10 smernice spresňuje:

„Táto smernica rešpektuje základné práva a dodržiava zásady uznávané najmä Chartou základných práv Európskej únie [vyhlásenou v Nice 7. novembra 2000 (Ú. v. ES C 364, s. 1)]. Táto smernica sa snaží predovšetkým o zaistenie plného rešpektovania ľudskej dôstojnosti a práva na azyl žiadateľov o azyl a ich sprevádzajúcich rodinných príslušníkov.“

7 Odôvodnenia č. 24 až 26 smernice sú formulované takto:

„24. Mali by sa stanoviť tiež minimálne pravidlá pre definíciu a obsah postavenia doplnkovej ochrany. Doplnková ochrana by mala byť doplnková a ďalšia k ochrane utečenca uloženej v Ženevskom dohovore [týkajúcom sa postavenia utečencov podpísanom 28. júla 1951].

25. Potrebné je zaviesť kritériá, na základe ktorých žiadatelia o medzinárodnú ochranu majú byť uznaní za oprávnených na doplnkovú ochranu. Tieto kritériá by mali čerpať z medzinárodných záväzkov podľa dokumentov a postupov týkajúcich sa ľudských práv existujúcich v členských štátoch.

26. Riziká, ktorým je spravidla vystavené obyvateľstvo krajiny alebo časť obyvateľstva obvykle samotné nespôsobujú individuálne ohrozenie, ktoré by sa kvalifikovalo ako vážne bezprávie.“

8 Článok 1 smernice stanovuje:

„Účelom tejto smernice je stanoviť minimálne ustanovenia pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo ako osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany.“

9 Podľa znenia článku 2 písm. c), e) a g) smernice:

„...“

- c) ‚utečenec‘ znamená štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý kvôli oprávnenej obave pred prenasledovaním z rasových, náboženských dôvodov, dôvodov štátnej príslušnosti, politických dôvodov, z dôvodu zastávania určitého politického názoru alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine, nemôže prijať alebo v dôsledku uvedených obáv odmieta ochranu tejto krajiny...

...

- e) „osoba oprávnená na doplnkovú ochranu“ znamená štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osobu bez štátneho občianstva, ktorá nie je oprávnená ako utečenec, ale vzhľadom, ku ktorej boli preukázané podstatné dôvody domnievať sa, že dotknutá osoba v prípade, ak by bola vrátená do svojej krajiny pôvodu alebo v prípade osoby bez štátneho občianstva do krajiny svojho doterajšieho pobytu, čelila by reálnemu riziku utrpenia vážneho bezprávia, ako je definované v článku 15... a nemôže prijať alebo v dôsledku takéhoto rizika odmieta ochranu tejto krajiny;

...

- g) „žiadosť o medzinárodnú ochranu“ znamená požiadavku vykonanú štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátneho občianstva o ochranu od členského štátu, o ktorej sa predpokladá, že požaduje postavenie utečenca alebo postavenie doplnkovej ochrany...“

¹⁰ Podľa článku 4 ods. 1, 3 a 4 smernice, ktorý sa uvádza v jej kapitole II s názvom „Posudzovanie žiadostí o medzinárodnú ochranu“:

- členské štáty môžu považovať za povinnosť žiadateľa predložiť čo možno najskôr všetky dôkazy potrebné na zdôvodnenie žiadosti o medzinárodnú ochranu,

- posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu sa má vykonať na individuálnom základe a zahŕňa zohľadnenie všetkých príslušných skutočností, pokiaľ sa týkajú krajiny pôvodu v čase prijatia rozhodnutia o žiadosti, jednotlivého postavenia a osobných okolností žiadateľa, a

- skutočnosť, že žiadateľ už bol predmetom prenasledovania alebo vážneho bezprávia alebo priamych hrozieb takéhoto prenasledovania alebo takéhoto bezprávia, je vážnou známkou prenasledovania alebo reálneho rizika utrpenia vážneho bezprávia, pokiaľ neexistujú primerané dôvody domnievať sa, že takéto prenasledovanie alebo vážne bezprávie sa nebude opakovať.

11 Článok 8 ods. 1 uvedený v predmetnej kapitole II stanovuje:

„Ako súčasť posudzovania žiadosti o medzinárodnú ochranu, členské štáty môžu určiť, že žiadateľ nepotrebuje medzinárodnú ochranu, ak v časti krajiny pôvodu neexistuje opodstatnená obava z toho, aby bol prenasledovaný alebo neexistuje reálne riziko, že utrpí vážne bezprávie a môže sa primerane predpokladať pobyt žiadateľa v tejto časti krajiny.“

12 Článok 15 smernice uvedený v jej kapitole V s názvom „Oprávnenie na doplnkovú ochranu“ uvádza pod nadpisom „Vážne bezprávie“:

„Vážne bezprávie pozostáva z:

a) trestu smrti alebo popravy, alebo

- b) mučenia alebo neľudského alebo ponížujúceho zaobchádzania alebo potrestania žiadateľa v krajine pôvodu, alebo

- c) vážneho a individuálneho ohrozenia života občana alebo osoby z dôvodu nediskriminačného násilia [ohrozenia života alebo osoby civilistu na základe neselektívneho násilia — *neoficiálny preklad*] v situáciách medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu.“

13 Článok 18 smernice stanovuje, že členské štáty priznajú postavenie doplnkovej ochrany štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý spĺňa podmienky na to, aby bol oprávnený na doplnkovú ochranu v súlade s kapitolami II a V tej istej smernice.

Vnútroštátna právna úprava

14 Článok 29 ods. 1 písm. b) a d) zákona z roku 2000 o cudzincoch (Vreemdelingenwet 2000, ďalej len „Vw 2000“) stanovuje:

„Povolenie na prechodný pobyt podľa článku 28 možno udeliť cudzincovi:

...

- b) ktorý preukázal, že existujú skutočné dôvody domnievať sa, že v prípade vyhostenia bude vystavený reálnemu riziku, že bude podrobený mučeniu, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu;

...

- d) pre ktorého by bolo opatrenie návratu do krajiny pôvodu na základe posúdenia ministra obzvlášť prísne v súvislosti so všeobecnou situáciou v tejto krajine.“

15 Obežník o cudzincoch z roku 2000 (Vreemdelingencirculaire 2000) v znení platnom k 20. decembru 2006 vo svojom bode C1/4.3.1 stanovuje:

„Článok 29 ods. 1 písm. b) [Vw 2000] umožňuje udeliť povolenie na pobyt, ak cudzinec náležite preukázal, že existujú primerané dôvody domnievať sa, že v prípade vyhostenia bude vystavený reálnemu riziku, že bude podrobený mučeniu, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Toto ustanovenie vyplýva z článku 3 [EDLP]. Vyhostenie osoby do krajiny, v ktorej je vystavená reálnemu riziku („real risk“) takého zaobchádzania, predstavuje porušenie tohto článku. V prípade, že existencia tohto rizika bola alebo je preukázaná, v zásade sa udelí povolenie na prechodný pobyt (azyl).

...“

- 16 Do nariadenia o cudzincoch z roku 2000 (Vreemdelingenbesluit 2000) bol vložený nový článok 3.105d s cieľom prebrať doslovne s účinnosťou od 25. apríla 2008 článok 15 písm. c) smernice.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 17 Manželia Elgafajiovci podali 13. decembra 2006 žiadosti o povolenie na prechodný pobyt v Holandsku s pripojenými dôkazmi na preukázanie reálneho rizika, akému by boli vystavení v prípade vyhostenia do ich krajiny pôvodu, v danom prípade do Iraku. Na podporu svojich tvrdení sa dovoľávali najmä skutočnosťí týkajúcich sa ich osobných okolností.
- 18 Uvádžali najmä, že pán Elgafaji, ktorý je moslimom šiitského vyznania, pracoval od augusta 2004 do septembra 2006 v službách britského podniku zaisťujúceho bezpečnosť prevozu osôb z letiska do „zelenej“ zóny. Uvádžali, že strýko pána Elgafajiho, ktorý pracoval v tom istom podniku, bol zavraždený milíciami a z jeho úmrtného listu vyplýva, že zomrel v dôsledku teroristického útoku. O niekoľko dní neskôr bol na dvere bydliska pána Elgafajiho, kde býval s pani Elgafajiovou, svojou moslimskou manželkou sunitského vyznania, pripevnený list obsahujúci vyhrážku „smrť kolaborantom“.

- 19 Rozhodnutiami z 20. decembra 2006 Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie (minister pre imigráciu a integráciu, ďalej len „minister“), ktorý bol príslušný až do 22. februára 2007, odkedy bol imigračnými záležitosťami poverený Staatssecretaris van Justitie, odmietol udeliť manželom Elgafajiovcom povolenie na prechodný pobyt. Zastával názor, že menovaní náležite nepreukázali skutočnosti, ktorých sa dovolávali, a teda nepreukázali reálne riziko vážneho a individuálneho ohrozenia, ktorému boli vystavení v ich krajine pôvodu. Vывodzoval z toho, že ich situácia nepatrí do pôsobnosti článku 29 ods. 1 písm. b) Vw 2000.
- 20 Podľa ministra dôkazné bremeno pre ochranu udelenú podľa článku 15 písm. b) smernice a pre ochranu udelenú podľa toho istého článku písm. c) je rovnaké. Tieto dve ustanovenia, podobne ako článok 29 ods. 1 písm. b) Vw 2000, ukladajú žiadateľom náležite preukázať realnosť, ktorá je vlastná ich osobným okolnostiam, vo vzťahu k riziku vážneho a individuálneho bezprávia, ktorému by boli vystavení, pokiaľ by boli vyhostení do svojej krajiny pôvodu. Manželia Elgafajiovci, keďže nepredložili takýto dôkaz v rámci článku 29 ods. 1 písm. b) Vw 2000, nemôžu účinne uplatňovať článok 15 písm. c) smernice.
- 21 V nadväznosti na zamietnutie ich žiadostí o povolenie na prechodný pobyt manželia Elgafajiovci podali žaloby pred Rechtbank te 's-Gravenhage, ktorým uvedený súd vyhovel.
- 22 Uvedený súdny orgán zastával názor, že článok 15 písm. c) smernice, ktorý berie do úvahy existenciu ozbrojeného konfliktu v krajine pôvodu žiadateľa o ochranu, si nevyžaduje vysokú mieru individualizácie ohrozenia, ktorú si vyžaduje ten istý článok písm. b) a článok 29 ods. 1 písm. b) Vw 2000. Dôkaz o existencii individuálneho a závažného bezprávia hroziaceho osobám, ktoré žiadajú o ochranu, preto môže byť predložený ľahšie v rámci článku 15 písm. c) smernice než v prípade toho istého článku písm. b).

- 23 V dôsledku toho Rechtbank te 's-Gravenhage zrušil rozhodnutia z 20. decembra 2006 o zamietnutí udelenia povolenia na prechodný pobyt manželom Elgafajiovcom, keďže dôkaz požadovaný v rámci článku 15 písm. c) smernice bol stotožňovaný s dôkazom požadovaným na uplatnenie toho istého článku písm. b), ako je prebratý do článku 29 ods. 1 písm. b) Vw 2000.
- 24 Podľa uvedeného súdneho orgánu mal minister skúmať, či neexistujú dôvody na udelenie povolenia na prechodný pobyt pre manželov Elgafajiovcov podľa článku 29 ods. 1 písm. d) Vw 2000 z dôvodu existencie závažného bezprávia v zmysle článku 15 písm. c) smernice.
- 25 Konajúc o odvolaní, Raad van State konštatoval, že relevantné ustanovenia smernice nastoľujú výkladové problémy. Okrem iného uviedol, že článok 15 písm. c) smernice nebol k 20. decembru 2006, ku ktorému boli prijaté napadnuté rozhodnutia ministra, prebratý do holandského právneho poriadku.
- 26 Za týchto okolností Raad van State rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:
- „1. Má sa článok 15... písm. c) smernice... vykladať v tom zmysle, že toto ustanovenie poskytuje ochranu výlučne v situácii, na ktorú je uplatniteľný aj článok 3 [EDLP] tak, ako je vykladaný judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, alebo poskytuje toto ustanovenie v porovnaní s článkom 3 [EDLP] doplnkovú alebo inú ochranu?

2. Ak článok 15... písm. c) smernice v porovnaní s článkom 3 [EDLP] poskytuje doplnkovú alebo inú ochranu, aké sú v tomto prípade kritériá na posúdenie, či osobe, ktorá uplatňuje doplnkovú ochranu, skutočne hrozí vážne a individuálne ohrozenie v zmysle článku 15 písm. c) v spojení s článkom 2 písm. e) smernice z dôvodu neselektívneho násillia?“

O prejudiciálnych otázkach

²⁷ Na úvod je potrebné konštatovať, že vnútroštátny súd žiada objasniť ochranu zaručenú článkom 15 písm. c) smernice v porovnaní s ochranou zaručenou článkom 3 EDLP, tak ako je vykladaný Európskym súdom pre ľudské práva v jeho judikatúre (pozri najmä rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo 17. júla 2008, NA. v. Spojené kráľovstvo; zatiaľ neuvverejnený v *Zbierke rozsudkov a rozhodnutí*, body 115 až 117, ako aj citovanú judikatúru).

²⁸ V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že hoci základné právo zaručené článkom 3 EDLP je súčasťou všeobecných právnych zásad Spoločenstva, ktorých dodržiavanie Súdny dvor zabezpečuje, a hoci judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva je zohľadňovaná pri výklade dosahu týchto práv v právnom poriadku Spoločenstva, článok 15 písm. b) smernice v podstate zodpovedá uvedenému článku 3. Naopak, článok 15 písm. c) smernice je ustanovením, ktorého obsah sa odlišuje od obsahu článku 3 EDLP a ktorého výklad teda musí byť vykonaný autonómnyim spôsobom, rešpektujúc základné práva, tak ako sú zaručené EDLP.

- 29 Položené otázky, ktoré treba skúmať spolu, sa teda týkajú výkladu článku 15 písm. c) smernice v spojení s jej článkom 2 písm. e).
- 30 S prihliadnutím na tieto úvodné pripomienky a vzhľadom na okolnosti vo veci samej sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 15 písm. c) smernice v spojení s jej článkom 2 písm. e) má vykladať v tom zmysle, že existencia vážneho a individuálneho ohrozenia života alebo osoby žiadateľa o doplnkovú ochranu je podriadená podmienke, že žiadateľ predloží dôkazy o tom, že je špecificky dotknutý z dôvodu okolností vlastných jeho situácii. V prípade zápornej odpovede chce uvedený súd vedieť, podľa akého kritéria môže byť existencia takéhoto ohrozenia považovaná za preukázanú.
- 31 S cieľom odpovedať na tieto otázky je potrebné komparatívne skúmať tri typy „vážneho bezprávia“ definované v článku 15 smernice, ktoré predstavujú podmienky, ktoré je potrebné splniť na to, aby určitá osoba mohla byť považovaná za oprávnenú na doplnkovú ochranu, keď podľa článku 2 písm. e) tejto smernice existujú podstatné a preukázané dôvody domnievať sa, že žiadateľ by v prípade vyhostenia do predmetnej krajiny čelil „reálnemu riziku utrpenia [takéhoto] bezprávia“.
- 32 V tejto súvislosti musí byť poznamenané, že pojmy „trest smrti“, „poprava“, ako aj „mučenie alebo neludské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo potrestanie žiadateľa“ použité v článku 15 písm. a) a b) smernice pokrývajú situácie, v ktorých je žiadateľ o doplnkovú ochranu vystavený špecificky riziku bezprávia osobitného typu.

- 33 Naopak, bezprávie definované v článku 15 písm. c) smernice ako bezprávie, ktoré predstavuje „vážne a individuálne ohrozenie života alebo osoby“ žiadateľa, pokrýva všeobecnejšie riziko zásahu.
- 34 Majú sa totiž na mysli skôr širšie „ohrozenia života alebo osoby“ civilistu než určité typy násilia. Okrem toho tieto ohrozenia sú inherentné všeobecnej situácii „medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu“. Nakoniec predmetné násilie, pri ktorom vznikajú uvedené ohrozenia, je kvalifikované ako „nediskriminačné“, čo je pojem, ktorý predpokladá, že sa môže vzťahovať na osoby bez ohľadu na ich osobnú situáciu.
- 35 V tomto kontexte musí byť pojem „individuálne“ chápaný ako pojem pokrývajúci bezprávie smerujúce proti civilným osobám bez ohľadu na ich totožnosť, pokiaľ miera neselektívneho násilia charakterizujúca prebiehajúci ozbrojený konflikt, posudzovaná príslušnými vnútroštátnymi orgánmi rozhodujúcimi o žiadosti o doplnkovú ochranu alebo súdmi členského štátu, ktorým je predložené rozhodnutie o zamietnutí takejto žiadosti, dosiahne takú vysokú úroveň, že existujú podstatné a preukázané dôvody domnievať sa, že civilná osoba vyhostená do predmetnej krajiny, prípadne do predmetného regiónu, by zo samotného dôvodu svojej prítomnosti na ich území čelila reálnemu riziku utrpenia vážneho ohrozenia uvádzanému v článku 15 písm. c) smernice.
- 36 Tento výklad, ktorý môže zabezpečiť správny rozsah uplatnenia článku 15 písm. c) smernice, nie je spochybňovaný znením jej odôvodnenia č. 26, podľa ktorého „riziká, ktorým je spravidla vystavené obyvateľstvo krajiny alebo časť obyvateľstva, obvykle samotné nespôsobujú individuálne ohrozenie, ktoré by sa kvalifikovalo ako vážne bezprávie“.

- 37 Hoci toto odôvodnenie predpokladá, že iba samotné objektívne konštatovanie rizika spojeného so všeobecnou situáciou v krajine v zásade nepostačuje na preukázanie, že na strane určitej osoby sú splnené podmienky uvedené v článku 15 písm. c), jeho znenie napriek tomu použitím formulácie „obvykle“ vyhradzuje hypotézu výnimočnej situácie, ktorá by bola charakterizovaná takou vysokou úrovňou rizika, že by existovali podstatné a preukázané dôvody domnievať sa, že táto osoba by utrpela individuálne predmetné riziko.
- 38 Výnimočná povaha tejto situácie je rovnako potvrdzovaná skutočnosťou, že predmetná ochrana je doplnková, a systematikou článku 15 smernice, keďže formy bezprávia definované uvedeným článkom písm. a) a b) predpokladajú jasnú individualizáciu. Hoci je pravda, že kolektívne prvky majú v uplatňovaní článku 15 písm. c) významnú úlohu v tom zmysle, že dotknutá osoba patrí, ako iné osoby, k okruhu potenciálnych obetí neselektívneho násillia v situáciách medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu, skutočnosťou zostáva, že toto ustanovenie musí byť predmetom systematického výkladu vzhľadom na ďalšie dve situácie, ktoré uvádza predmetný článok 15, a teda musí byť vykladané v tesnej spojitosti s touto individualizáciou.
- 39 V tejto súvislosti je potrebné spresniť, že o čo viac bude prípadne žiadateľ schopný preukázať, že je špecificky dotknutý z dôvodu skutočností vlastných jeho osobnej situácii, o to nižšia bude úroveň neselektívneho násillia vyžadovaná na to, aby mohol byť oprávnený na doplnkovú ochranu.
- 40 Okrem toho treba dodať, že pri individuálnom posúdení žiadosti o doplnkovú ochranu uvádzanom v článku 4 ods. 3 smernice majú byť zohľadnené najmä:
- územný rozsah situácie neselektívneho násillia, ako aj skutočné cieľové miesto žiadateľa v prípade vyhostenia do predmetnej krajiny, ako to vyplýva z článku 8 ods. 1 smernice, a

- prípadná existencia vážnych známkov reálneho rizika uvádzaných v článku 4 ods. 4 smernice, vzhľadom na ktoré môže byť požiadavka neselektívneho násilia požadovaného na oprávnenie na doplnkovú ochranu menej prísna.

41 V konaní vo veci samej je nakoniec potrebné poznamenať, že hoci článok 15 písm. c) smernice bol do vnútroštátneho právneho poriadku doslovne prebratý až po vzniku skutkových okolností sporu predložených vnútroštátnemu súdu, tomuto vnútroštátnemu súdu príslúcha snažiť sa o výklad vnútroštátneho práva, najmä článku 29 ods. 1 písm. b) a d) Vw 2000, ktorý by bol v súlade s touto smernicou.

42 Podľa ustálenej judikatúry, uplatňujúc vnútroštátne právo, pokiaľ ide o ustanovenia skoršie alebo neskoršie než smernica, vnútroštátny súd, ktorý je povolaný na ich výklad, ich musí v čo najväčšej možnej miere vykladať v zmysle znenia a účelu smernice, aby bol dosiahnutý výsledok, ku ktorému smeruje smernica, a prispôbiť sa tak článku 249 tretiemu odseku ES (pozri najmä rozsudky z 13. novembra 1990, *Marleasing*, C-106/89, Zb. s. I-4135, bod 8, a z 24. júna 2008, *Commune de Mesquer*, C-188/07, Zb. s. I-4501, bod 84).

43 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba odpovedať na položené otázky tak, že článok 15 písm. c) smernice v spojení s článkom 2 písm. e) tej istej smernice sa má vykladať v tom zmysle, že:

- existencia vážneho a individuálneho ohrozenia života alebo osoby žiadateľa o doplnkovú ochranu nie je podriadená podmienke, že žiadateľ predloží dôkaz o tom, že je špecificky dotknutý z dôvodu okolností vlastných jeho osobnej situácii,

- existencia takéhoto ohrozenia môže byť výnimočne považovaná za preukázanú, pokiaľ miera neselektívneho násillia charakterizujúca prebiehajúci ozbrojený konflikt, posudzovaná príslušnými vnútroštátnymi orgánmi rozhodujúcimi o žiadosti o doplnkovú ochranu alebo súdmi členského štátu, ktorým je predložené rozhodnutie o zamietnutí takejto žiadosti, dosiahne takú vysokú úroveň, že existujú podstatné a preukázané dôvody domnievať sa, že civilná osoba vyhostená do predmetnej krajiny, prípadne do predmetného regiónu, by zo samotného dôvodu svojej prítomnosti na ich území čelila reálnemu riziku utrpenia takéhoto ohrozenia.

44 Nakoniec je potrebné dodať, že výklad článku 15 písm. c) smernice v spojení s jej článkom 2 písm. e), vyplývajúci z predchádzajúcich bodov, je úplne zlučiteľný s EDLP, vrátane judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcej sa článku 3 EDLP (pozri najmä rozsudok NA. v. Spojené kráľovstvo, už citovaný, body 115 až 117 a citovanú judikatúru).

O trovách

45 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

Článok 15 písm. c) smernice Rady 2004/83/ES z 29. apríla 2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany v spojení s článkom 2 písm. e) tej istej smernice sa má vykladať v tom zmysle, že:

- existencia vážneho a individuálneho ohrozenia života alebo osoby žiadateľa o doplnkovú ochranu nie je podriadená podmienke, že žiadateľ predloží dôkaz o tom, že je špecificky dotknutý z dôvodu okolností vlastných jeho osobnej situácii,

- existencia takéhoto ohrozenia môže byť výnimočne považovaná za preukázanú, pokiaľ miera neselektívneho násilia charakterizujúca prebiehajúci ozbrojený konflikt, posudzovaná príslušnými vnútroštátnymi orgánmi rozhodujúcimi o žiadosti o doplnkovú ochranu alebo súdmi členského štátu, ktorým je predložené rozhodnutie o zamietnutí takejto žiadosti, dosiahne takú vysokú úroveň, že existujú podstatné a preukázané dôvody domnievať sa, že civilná osoba vyhostená do predmetnej krajiny, prípadne do predmetného regiónu, by zo samotného dôvodu svojej prítomnosti na ich území čelila reálnemu riziku utrpenia takéhoto ohrozenia.

Podpisy